

The Greek Review of Social Research

Vol 39 (1980)

39-40

Η στρατηγική των νέων πόλεων στη Γαλλία

Πάνος Σταθακόπουλος

doi: [10.12681/grsr.550](https://doi.org/10.12681/grsr.550)

Copyright © 1980, Πάνος Σταθακόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Σταθακόπουλος Π. (1980). Η στρατηγική των νέων πόλεων στη Γαλλία. *The Greek Review of Social Research*, 39, 255–266. <https://doi.org/10.12681/grsr.550>

ή στρατηγική τών νέων πόλεων στή Γαλλία

του
Πάνου Σταθακόπουλου

’Αρχιτέκτονα-Πολεοδόμου

Όταν ακούμε ή λέμε «νέες πόλεις», περιμένουμε νά ακούσουμε κάτι καινούργιο. Κάνοντας όμως μιά ιστορική ανασκόπηση, κυρίως στήν ευρωπαϊκή ιστορία, βλέπουμε ότι όλες αυτές οι «έννοιες» καθώς και οι «εφαρμογές» δέν είναι κάτι «νέο», αλλά συνέχεια τών παλιών σκέψεων μέ διαφορετικότερους τρόπους σύνθεσης και εφαρμογής.

Άπό τόν Μεσαίωνα ήδη ύπήρχαν «νέες πόλεις» στή Γαλλία. Κατά τόν 14ο και 15ο αιώνα, όρισμένοι βασιλείς δημιούργησαν τίς λεγόμενες επαύλεις «bastides» γιά τήν πυκνοκατοίκηση τών άπέραντων λεηλατημένων επαρχιών. Οί επαύλεις αυτές είχαν πολιτική και φορολογική οικονομία έξαρτημένη από τίς αυτές τών βασιλέων, και μιά ιδιαίτερη αλλά θαυμαστή άρχιτεκτονική.

Κατά τόν 14ο και 15ο αιώνα, παρατηρούμε τή δημιουργία παραμεθωρίων και παραθαλασσίων περιοχών. Πόλεις κυρίως στρατιωτικές (δημιουργός τους είναι ένας μεγάλος τής όχρωματικής: ό Γάλλος Vauban).

Αυτά όμως, όπως και οι ούτοπιστικές κατασκευές τών Ledoux, Fourrié, Boullée, Laqueux, Godin, δέν μās επιτρέπουν νά μιλάμε άποκλειστικά γιά τή δημιουργία νέων πόλεων, μέ τήν έννοια ενός ολοκληρωμένου συνόλου. Άντίθετα, ή μόνη έντυπωσιακή κατασκευή είναι αυτή τής Πετρούπολης (Petrograd) τό 1703. Μέχρι 8.000 εργάτες συμμετείχαν στήν προσπάθεια άνανέωσης τής πόλεως πού τελείωσε τό 1763. Έδώ έγινε και ό πρώτος Διεθνής Διαγωνισμός Άρχιτεκτονικής καθώς και συμμετοχή του λαού στά σχέδια και κριτικές.

Έκτός όμως από αυτά τά παραδείγματα, ή δημιουργία τών νέων πόλεων άρχισε στήν Άγγλία, ή όποία ήταν ή πρώτη «βιομηχανική χώρα» και ή πρώτη στήν πολεοδομική επανάσταση καθώς και στίς κοινωνικο-οικονομικές μεταρρυθμίσεις.

- Τό 1937 συγκροτήθηκε ή επιτροπή Barlow: ή Κυβέρνηση ανάθετε σέ ειδικούς τήν άποστολή έθνικης χωροταξίας τής χώρας.
- Τό 1944 τό σχέδιο Abercrombie προτείνει ραδιοκεντρική άνανέωση του Λονδίνου.
- Τό 1946 τρεις γενιές νέων πόλεων θά ύπάρξουν («New towns»).
- 1946-50: Έξι νέες πόλεις δημιουργούνται στήν ύπόλοιπη Άγγλία Basildon-Grawlen, κτλ., ενώ στή Γαλλία κατά τό ίδιο διάστημα, κυρίως γύρω από τό Παρίσι, αρχίζουν νά παρουσιάζονται οι πρώτες μεγάλες λαϊκές κατοικίες (grands ensembles) ή τά μεγάλα άστικά συγκροτήματα τύπου Sarcelles.
- 1955-56: πόλεις πίο σημαντικές και αυτόνομες εμφανίζονται, μεταξύ τών όποιών οι Gumbernauld and Runcorn.

- Καί μετὰ τὸ 1960 μιὰ νέα σειρά «νέων πόλεων» ἐρ-
χεται στὸ φῶς (Keynes and Telford).

Ἐκτός ὅμως ἀπὸ τὶς ἀγγλικές νέες πόλεις, ἔχουμε
μιὰ ὁλόκληρη σειρά δημιουργίας νέων πόλεων ἀνὰ τὸν
κόσμο. Στὴ Γαλλία, ἔχουμε πέντε στὴν περιοχή τοῦ
Παρισιοῦ καί τέσσερες στὴν ἐπαρχία στὸ ἐπίπεδο τῆς
Keynes and Telford N.T.,¹ μὲ 200.000-400.000 κατοί-
κους, πόλεις πού δημιουργήθηκαν:

- γιὰ νὰ προσφέρουν καλύτερη ζωὴ στοὺς κατοί-
κους, καί
- γιὰ νὰ δεχθοῦν τὰ ἀπαραίτητα πλαίσια παραγωγῆς
καί ἐξυπηρέτησης γιὰ καλύτερη καί ἀνετη παραγω-
γῆ.

Καταβλήθηκε δηλαδὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐπιτυχία
«κανονικῆς ἰσορροπίας».

- Ἴσορροπία ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους καί τὶς λει-
τουργίες. Πληθυσμὸς καί ἀριθμὸς ἀπασχολήσεων.
- Ἴσορροπία ἀνάμεσα στὶς κοινωνικὲς τάξεις, πού
ὑπολογίστηκε ἀπὸ τὴν ἀναλογία τῶν διαφόρων τύ-
πων ἀπασχόλησης τῶν κατοίκων σὲ σχέση μετὰ τὴν
ἀναλογία ἰδίων τύπων στὴ Γαλλία καί τὴν περιο-
χῆ.

Στόχος τῆς «κοινωνικῆς ἰσορροπίας» εἶναι, καί ἦ-
ταν, ἡ αὐξηση τῆς κατανόησης ἀνάμεσα στὶς κοινωνι-
κὲς τάξεις, πού θὰ προκύψει ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ἐπα-
φῆ.

Πόλεις ἐντοπισμένες σὲ ἀστικές περιοχές

Οἱ νέες πόλεις δημιουργήθηκαν κοντὰ στὰ παλιὰ
ἀστικά κέντρα, μὲ σκοπὸ τὴν ἀνανέωση καί ἀναδιορ-
γάνωση τῶν προαστίων. Δὲν εἶναι πόλεις αὐτόνομες
οὔτε δορυφορικές, ἀλλὰ περιφερειακές, προσαρμοσμέ-
νες σὲ μιὰ μεγάλη μητροπολιτικὴ περιφέρεια. Ἡ
προσφορά ἀπασχόλησης καλύπτεται μῆσα στὸ πλάι-
σιο τῆς περιφερειακῆς ἀνάπτυξης.

Ἐάν ἡ ἰσορροπία μετὰ τοῦ ἀριθμοῦ ἀπασχόλη-
σης καί τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς περιοχῆς εἶναι
ἀπαραίτητη, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι καί οἱ κάτοικοι
τῶν νέων πόλεων ὀφείλουν ἀπαραίτητα νὰ ἐργάζονται
ἐπὶ τοῦπου, ὅπως ἔγινε μὲ τὶς ἀγγλικές new towns.

Αὐτὴ ἡ ἐλευθερία ἐκλογῆς ἦταν μιὰ ἀπαραίτητη
προϋπόθεση γιὰ τοὺς μελετητές καί κατασκευαστές
τοῦ ἔθνικοῦ κατευθυντηρίου σχεδίου τῆς περιοχῆς
τοῦ Παρισιοῦ, τὸ ὁποῖο καί συντελέσισε στὴ δημιουρ-
γία τῶν νέων πόλεων.

Ἡ ἀγγλικὴ πρόθεση ἦταν νὰ ἀπελευθερώσει καί νὰ
ἀνακουφίσει τὸ Λονδίνο κατασκευάζοντας τὶς νέες
πόλεις μακριὰ ἀπὸ τὰ ὀδικὰ δίκτυα καί παραχωρώντας
κατοικία μόνον σ' αὐτοὺς πού εἶχαν ἤδη μιὰ
ἀπασχόληση στὸ χῶρο ἐκεῖνο. Ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶχε κα-
τηγορηματικὰ ἀπορριφθεῖ στὴν περίπτωση νέων πό-
λεων στὴ Γαλλία. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς

προϋποθέτει τέλεια συγκοινωνιακὰ δίκτυα μετὰ τῆς
νέας πόλης καί ὅλης τῆς περιοχῆς-περιφέρειας.
Προϋποθέτει ἀκόμη ὅτι οἱ πόλεις αὐτές δὲν βρίσκον-
ται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὶς γύρω ἀστικές πόλεις: Τελικὰ,
ἀποδείχτηκε ὅτι εἶναι ἡ φυσικὰ ἀπομακρυσμένες ἢ
ἀποτελοῦν ἐπέκταση τῶν μεγάλων ἀστικῶν συγκεν-
τρώσεων. Ἡ θέση τους ἔγινε καί γίνεται ἀντικείμενο
κριτικῆς μετὰ τῆς δικαιολογίας ὅτι ὄχι μόνον δὲν εὐνοοῦν
τὴν ἀποκέντρωση, ἀλλὰ ἀντιθέτως τὴν δημιουργοῦν,
ἰδιαίτερως οἱ νέες πόλεις γύρω ἀπὸ τὸ Παρίσι. Πάν-
τως, αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἦταν ἀρκετὰ ρεαλιστικὴ, μακριὰ
βέβαια ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν πολεοδομῶν..., ὑπαγορεύ-
τηκε ὁμως ἀπὸ τὰ αὐθαίρετα ρεύματα τῆς πολεοδο-
μίας. Ὡς αὐτὸς νὰ ἦταν ὁ λόγος, ἀλλὰ ἡ σκέψη ἦ-
ταν πολιτικὴ καί οἰκονομικὴ.

Εἶναι ἀδιανόητο, σὲ μιὰ οἰκονομικὰ ἐλευθερῆ κοι-
νωνία, νὰ προσελκυσθοῦν οἱ ἰδιωτικοὶ φορεῖς ἐπένδυ-
σης κατοικίων (καί μόνο λαϊκῶν κατοικίων), ἀπασχο-
λῆσαι δευτερογενοῦς καί τριτογενοῦς τομέα, δηλαδὴ
πολεοδομικὰ διαφοροποιούμενη μῆσα σὲ μιὰ πλαστὴ
ἐπιχείρηση, μακριὰ ἀπὸ τὰ φυσικὰ ρεύματα τῶν ὑπαρ-
χόντων ἀστικῶν γύρω κέντρων.

Εἶναι ἐπίσης ἐνδεχόμενο τὰ νέα ἐμπορικὰ κέντρα,
εἰδικὰ σὲ πρώτη φάση, νὰ μὴ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀντα-
γωνισθοῦν τὰ παλιὰ. Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ δημιουργη-
θοῦν πόλεις «αὐταρχικές», κλειστὲς στὸν ἐσωτὸς τους,
σὲ μιὰ ἐποχῆ, ὅπου ἡ κινητικότητα εἶναι σῆμα προό-
δου ἢ ὅπου τὰ μεταφορικὰ μῆσα, ἐκμηδενίζοντας τὶς
ἀποστάσεις, συντελοῦν στὸ νὰ μεγαλώσει ἡ ἄκτινα
ἐπιρροῆς τῆς πόλης, δηλαδὴ νὰ γίνει μεγαλύτερη ἡ
ἐξάπλωση τῆς περιφερείας τῆς ἢ τῆς ἀστικῆς συγκεν-
τρώσεως.

Ἐπρόκειται γιὰ κάποιον γάμο μετὰ τὴν αὐθόρμητη
πολεοδομία, πού μπορούμε νὰ τὴν κατευθύνουμε συγ-
χρόνως ἢ, μὲ ἄλλα λόγια, νὰ τοποθετηθῶμε ἠθελημέ-
να μῆσα στὸ ρεῦμα, ἀλλὰ ἀρκετὰ μακριὰ ἀπὸ τὴν πη-
γὴ του, ὅστε νὰ ἔχει χάσει τὴν καταστρεπτικὴ του
δύναμη, κι ἀρκετὰ κοντὰ, ὅστε, ἐλέγχοντας το, θέτον-
τάς το σὲ ροή, νὰ εἶναι δυνατό νὰ προκαλέσουμε τὴ
γένεση ἑνὸς νέου δυναμικοῦ πού, μακροπρόθεσμα,
θὰ συμβάλει αὐθορμήτως στὴν ἐπαναἰσορροπία
ὁλόκληρης τῆς ἀστικῆς περιοχῆς.

Ἰσορροπημένες πόλεις

Ἡ ἐλευθερία τῆς ἀπασχόλησης ἐξαρτᾶται πρῶτα
ἀπ' ὅλα ἀπὸ τὴν δυνατότητα πού ὑπάρχει νὰ βρεῖ κα-
νεὶς δουλειὰ στὴν πόλη ἢ στὴν περιοχή πού κατοικεῖ.
Ἡ δυνατότητα ἰσορροπίας μετὰ τῆς προσφοράς ἐργα-
σίας καί ἀριθμοῦ κατοικίων εἶναι κυρίως μιὰ ἀρχὴ
στὴ δημιουργία τῶν νέων πόλεων. Ὁ ἀντικειμενικὸς
σκοπὸς εἶναι νὰ ἐπιτευχθεῖ σὲ κάθε πόλιν ἕνας συντε-
λεστικὸς ἐργασίας γύρω στὸ 80%, μιὰ «αὐτάρκεια», δη-
λαδὴ ἰσορροπία μετὰ τῶν κατοίκων καί λειτουργιῶν
(πληθυσμὸς καί ἀπασχόληση).

1. N.T.: New Towns.

Σκοπὸς δὲν εἶναι μόνον νὰ προσφερθεῖ βιομηχανικὴ ἀπασχόληση ἀλλὰ ὅλη ἡ σειρά τῶν ἀσχολιῶν, καὶ ἰδίως στὸν τριτογενῆ τομεᾶ. Σὲ κάθε νέα πόλη ἔχει χωροθετηθεῖ μιά βιομηχανικὴ ζώνη καὶ πωλεῖται μαζί με τὰ οἰκόπεδα κατασκευῆς κατοικιῶν. Οἱ βαρεῖς βιομηχανίες, οἱ ὁποῖες μολύνουν τὴν ἀτμόσφαιρα, ἐγκαθίστανται στὴν περιφέρεια, μακριὰ ἀπὸ τὶς νέες πόλεις, ἐνῶ οἱ ἐλαφρὲς εἶναι κοντὰ στὶς κατοικίες.

Σχετικὰ μετὰ τὴν πολιτικὴ τῶν γραφείων, τὰ ἀπλά γραφεῖα εἶναι διασκορπισμένα στὸ κέντρο τῶν πόλεων καὶ τὰ «πάρκα ἀπασχόλησης» στὴν περιφέρεια, προσαρμογὴ τὴν ἀμερικανικὴν ἰδέαν «business park».² Τὰ πάρκα αὐτὰ ἀποτελοῦν μιά νέα καινοτομία καὶ συναντοῦν τεράστια ἐπιτυχία (αὐξηση) μέσα στὶς νέες πόλεις. Ἡ δημιουργία τῶν πάρκων εἶναι μιά ἐπιτυχημένη προσπάθεια πού καμιά ἄλλη χώρα δὲν ἐπιχείρησε ἀκόμα, καὶ ἴσως εἶναι τὸ πιὸ βασικὸ στοιχεῖο τοῦ γαλλικοῦ πειράματος.

Ἡ ἐπιτυχία του ἐξαρτᾶται ἀπὸ μιά πολιτικὴ ἐνθαρρυντικὴ πού καταπολεμᾷ τὴ συνθησιμὴν ἰδέαν νὰ δημιουργηθῶνται τὰ γραφεῖα στὴν καρδιά τῶν παλιῶν ἀστικῶν πόλεων.

Ἐκτός ἀπὸ αὐτὰ τὰ μέτρα, χαρακτηριστικὸ εἶναι ἡ πρὶμοδότηση καὶ οἱ διευκολύνσεις πού παρέχονται στὶς βιομηχανίες γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν στὶς νέες πόλεις. Μὲ τὸ νόμο τοῦ 1960, γιὰ κάθε βιομηχανικὴ ἐγκατάσταση μεγαλύτερη ἀπὸ 1500 μ² ἢ γιὰ γραφεῖα μεγαλύτερα ἀπὸ 1000 μ², πρέπει νὰ ζητεῖται ἡ ἔγκριση τῆς ἐπιτροπῆς ἀποκέντρωσης· αὐτὸ βέβαιον ἰσχύει γιὰ τὸ Παρίσι.

Ὅλα αὐτὰ τὰ μέτρα θὰ πᾶνουν νὰ ἰσχύουν ὅταν οἱ νέες πόλεις θὰ εἶναι ἀρκετὰ προχωρημένες, ὥστε νὰ ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη στοὺς ἐπενδυτές, καὶ θὰ ἔχουν πιά τελειοποιήσει τὸν ἐξοπλισμὸ ὑποδομῆς καὶ τὸν ἐπιχειρησιακὸ ἐξοπλισμὸ, τηλεφώνον, τέλεξ κτλ.

Πάντως, μέχρι σήμερον οἱ προβλέψεις τοῦ VI πλάνου δὲν ἔχουν ὑλοποιηθεῖ, κυρίως γιὰ τὶς νέες πόλεις στὴν περιοχὴ Παρισίου, καὶ πιὸ ἀποκλειστικὰ στὸν τριτογενῆ τομεᾶ.

ἀνάλυση τῆς νομικο-οικονομικο-πολιτικο-θεσμικῆς διαδικασίας

α) *Οἱ πέντε νέες πόλεις στὴν περιοχὴ τοῦ Παρισίου (II de France)*

Ἡ περιοχὴ II de France, περιοχὴ τοῦ Παρισίου, ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς ἐπαρχίες τῆς «μικρῆς κορώνας» (petite couronne) καὶ τέσσερες ἐπαρχίες τῆς «μεγάλης

κορώνας». Ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τῶν τριῶν τελευταίων δημογραφικῶν ἀπογραφῶν βλέπουμε ὅτι:

Οἱ γύρω περιοχὲς αὐξάνουν δημογραφικά, ἐνῶ τὸ Παρίσι συνεχῶς ἐλαττώνεται.

	1962	1968	1975
Paris	2.790.000	2.590.000	2.299.000
II de France	8.460.000	9.250.000	9.878.000

Συνολικά, τὸ Παρίσι, σὲ δεκατρία χρόνια, θὰ ἔχει χάσει 500.000 κατοίκους, ἐνῶ ἡ II de France αὐξάνεται σὲ σημείον, πού νὰ περιέχει στὸ 1/50 τῆς ἐπιφάνειας τὸ 1/5 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας. Ἡ προσπάθεια νὰ σταματήσει ἡ αὐξηση τοῦ πληθυσμοῦ στὴν περιοχὴ τοῦ Παρισίου μετὰ τὸ PADOC³ στὴ δεκαετία τοῦ 1950, ἀπέτυχε. Ὅμως, μιά καινούργια στρατηγικὴ χαράχτηκε μετὰ τὸ κατευθυντήριον σχέδιον χωροταξίας καὶ πολεοδομίας (SDAU), τὸ 1965. Πρόκειται γιὰ μιά ἰδέαν συντετῆ: νὰ μεθοδευτεῖ ἡ αὐξηση τοῦ Παρισίου, καὶ συγχρόνως νὰ ἀναδιοργανωθεῖ. Ὁ κύριος ἄξονας φυσικῆς αὐξήσεως εἶναι ὁ Σηκουάνας.

Ἡ τακτικὴ τοῦ SDAU καθόρισε δύο ἄξονες δευτερεύοντες τῆς πολεοδομικῆς αὐτῆς ἐπιχείρησης παράλληλα, ἐνῶ συγχρόνως τοὺς τοποθέτησε ἐκατέρωθεν τοῦ ἄξονα αὐξήσεως: *la vallée de la Marne* καὶ *la vallée de la Seine* (Ἡ κοιλάδα τοῦ Μάρνη καὶ ἡ κοιλάδα τοῦ Σηκουάνα).

Ἐνας ἄξονας ἀπὸ τὸ Βορρὰ, περνώντας ἀπὸ Meaux, Doisy-le-Grand, La Lisiere de Roissy-en-France, La Vallée de Montmerency, Pontoise, θὰ δεχθεῖ τὴν ἐγκατάσταση τῶν καινούργιων πόλεων Cergy-Pontoise στὸ Βορρὰ, ὄντικα τοῦ Παρισίου, καὶ Marne-la Vallée στὸ Βορρὰ, ἀνατολικά. Ἐνας ἄλλος ἀπὸ τὸ Νότον, περνώντας ἀπὸ Mellin Evry-Palaiseau, Trappes, Mantes, θὰ δεχθεῖ τὴν ἐγκατάσταση τῶν καινούργιων πόλεων Melun-Senart, νοτιο-ἀνατολικά, Evry, κατὰ μῆκος τοῦ αὐτοκινητοδρόμου τοῦ Νότου, Saint-Quentin-en-Iveline, νοτιο-ὄντικα, κοντὰ στὶς Βερσαλλίες. Ἐτσι, ἡ περιοχὴ τοῦ Παρισίου θὰ γίνῃ πραγματικὰ πολυκεντρικὴ καὶ θὰ ἀναδιοργανωθεῖ γύρω ἀπὸ τὶς πόλεις καὶ τὰ πέντε κέντρα τῶν νέων πόλεων.

Ἡ DATAR⁴ ὀνόμαζε τὶς πόλεις αὐτὲς πόλεις στήριγματος καὶ ἰσορροπίας, γιὰτὶ σ' αὐτὲς θὰ γίνῃ τὸ πρῶτον βῆμα ἀποκέντρωσης πρὸς τὶς μεγάλες ἐπαρχιακὲς μητροπόλεις.

Ἐτσι, τὸ SDAU ὅλης τῆς περιοχῆς Παρισίων μετατράπηκε σὲ SDAU τῆς περιοχῆς II de France, στὶς 28 Μαΐου 1969, καὶ ὀνομάστηκε SDAURIF.⁵ Αὐτὸ τὸ SDAURIF ἐπανεξετάστηκε στὸ σύνολο του ἀπὸ τὸ

3. PADOC: Σχέδιον χωροταξίας καὶ γενικῆς ὀργανώσεως τῆς περιοχῆς Παρισίου.

4. DATAR: Ἡ ἀνώτατη, μετὰ τὸν πρωθυπουργὸ, ἀρχὴ, πού διευθύνει καὶ ἀποφασίζει γιὰ τὸ ἔθνικον κατευθυντήριον σχέδιον.

5. SDAURIF: Κατευθυντήριον σχέδιον χωροταξίας καὶ πολεοδομίας τῆς περιοχῆς II de France.

2. Business Park = Centres d'Affaires: Ἐνα μεγάλο ἐμπορικὸ κέντρο, μετὰ γραφεῖα, ἰδιωτικὰ καὶ ὀμόσια, μετὰ κέντρα ψυχαγωγίας καὶ πολιτιστικὰ, πού ὅλα μαζί συνθέτουν μιά ἔννοια σάν τὴ δική μας τὴν ἀγορὰ (forum) καὶ βρίσκονται στὴν καρδιά τοῦ κέντρου αὐτοῦ.

1974, για να γίνει τελειωτικά αποδεκτό την 1η Ιουλίου 1976. Η προτεραιότητα στις πέντε καινούργιες πόλεις παρέμεινε, προστέθηκαν όμως καινούργια στοιχεία. Παράμενει η πολιτική για δημιουργία φυσικών περιοχών Ισορροπίας, καθώς και χωροταξία γεωργικών περιοχών μέσα στην περιοχή II de France. Προβλέπεται επίσης δημιουργία χώρων αναψυχής και ψυχαγωγίας. Η χωροταξική αυτή ιδέα (ZNE)⁶ ολοκληρώνει την πρωταρχική ιδέα του Lewis Mumford για την «κυριαρχία του πράσινου». Τροποποιήσεις στο SDAU έγιναν και για τη βελτίωση του κυκλοφοριακού συστήματος. Προοδευτικά, δίνεται προτεραιότητα στο άστικο συγκοινωνιακό μέσο, κυρίως, στις καινούργιες πόλεις.

Οι συνεχείς αναθεωρήσεις του SDAU δέν είναι άσχετες με την κρατική διοικητική τροποποίηση, με το καταστατικό του Παρισιού και της περιοχής. Δέν υπάρχουν πιά δύο νομάρχες, Παρισιού και περιοχής, αλλά ένας για όλη την περιοχή, καθώς και ένας δήμαρχος για την πρωτεύουσα, για πρώτη φορά μετά από 100 χρόνια (J. Chirac), που θα ελέγχει τη δύναμη του Παρισιού. Είναι μία γραφειοκρατική διοίκηση με 35.000 ανθρώπους και ένας προϋπολογισμός 7 1/2 δισεκατομμυρίων φράγκων περίπου. Το συμβούλιο του Παρισιού διαθέτει 109 δημοτικούς συμβούλους έξαετούς θητείας. Το Διοικητικό συμβούλιο της περιοχής επαρχίας του Παρισιού αντικαταστάθηκε από το Γενικό Συμβούλιο.

Οι πέντε νέες πόλεις της περιοχής Παρισιού έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά:

Όφειλουν να δεχθούν η καθεμιά περίπου 380-400.000 κατοίκους από τώρα έως το 2.000 και έχουν πολεοδομική περίμετρο από 7.000-15.000 έκταρια (μέσος όρος).

Γιά να μπορέσουν να αποκεντρωθούν οι βιομηχανίες, χωρίς να απομακρυνθούν πολύ από την πρωτεύουσα, η απόστασή τους από το Παρίσι είναι 10-35 χλμ.

Οι καρδιές των καινούργιων πόλεων περιέχουν κυρίως εξοπλισμό διοικητικό, καθώς και έμπορικά κέντρα με άκτινα δράσης στη γύρω περιοχή, γιά να εξυπηρετούν 30-50.000 κατοίκους, κυρίως γιά τις παλιές συνοικίες που δημιουργήθηκαν από τα grands ensembles.⁷

Εξέχουσα θέση κατέχουν τά φυσικά δάση που είναι ZNE (δάση, λίμνες, άγροτικές περιοχές) στο έσω-τερικό τών πόλεων αυτών.

Η κυκλοφορία είναι βασισμένη στο διαχωρισμό του δικτύου κυκλοφορίας λεωφορείων, πεζών και ποδηλατιστών. Στο θέμα της εργασίας, τά 8/10 τών ατόμων πρέπει να βρίσκουν δουλειά επί τόπου, αποφεύγοντας τις μεγάλες μετακινήσεις.

6. ZNE: Έθνικές περιοχές φυσικής Ισορροπίας.

7. Grands Ensembles: Μεγάλα οικοδομικά συγκροτήματα (κυρίως κατοικιών).

Τό 1977, μία σημαντική καθυστέρηση σημειώθηκε με την οικονομική κρίση, έχοντας σάν συνέπεια τη μη δημιουργία καινούργιων λειτουργικών θέσεων. Όμως, η διαφοροποίηση τών λειτουργιών πρώτου, δεύτερου και τρίτου τομέα, τέθηκε σέ έφαρμογή από τό Etablissement Public (Δημόσιος Όργανισμός).

Αυτές οι πόλεις άρχισαν να εμφανίζουν τώρα μία σχετική κοινωνική λειτουργία και συγχρόνως κρατική, παρουσιάζοντας ορισμένα θετικά στοιχεία στο επίπεδο του κοινωνικού εξοπλισμού, άν και οι μεγάλοι οικισμοί ύφιστανται εδώ και 25 χρόνια.

Οι νέες πόλεις στην επαρχία

Τό 1966, καταρτίστηκαν οι όργανισμοί μελετών τών μεγάλων πόλεων OREAM⁸ (Organisation d' Etudes d' Aires Métropolitaines), που προορισμό είχαν να συμβάλουν στην αποκεντρωση αυτών τών πόλεων. Υπόκεινται στη δικαιοδοσία τού κάθε νομάρχη της περιοχής αυτής και λειτουργούν με κονδύλια χορηγούμενα από τό κράτος. Ό κύριος ρόλος τους καθορίζεται από τό SDAU, σέ τοπική κλίμακα.

Χωροταξική όργάνωση και όργανισμός διαχειρίσεως

Γιά να κατανοήσουμε τό δυαδισμό τών κρατικών δυνάμεων τών καινούργιων γαλλικών πόλεων, θά ήταν προτιμότερο ν' άρχίσουμε από τις άγγλικές περιπτώσεις με τό σύστημα «Development Corporation» (άνώνυμες εταιρείες). Στην Άγγλία, αυτή η δομή είναι ό υπεύθυνος και ό μοναδικός όργανισμός χωροταξίας και πολεοδομίας (άγορά γής, μελέτη, επίβλεψη και κατασκευή, κατά 90% περίπου).

Δέν δημιουργούν μία σουπερ-Δημαρχία, όπως στη Γαλλία, αλλά προτιμούν η έργασία να είναι ανεξάρτητη από τη συνύπαρξη με τις υπόλοιπες κοινοτικές και δημοτικές άρχές. Η λύση, στη Γαλλία, εξ αίτιας της κλίμακας της επιχείρησης, ήταν ό καταρτισμός ενός δημόσιου όργανισμού χωροταξίας και συγχρόνως μία καινούργια νομικο-πολιτική όντότητα. Ό χωροταξικός όργανισμός στην άρχή είναι μία δομή δύσκολη, και αποτελείται από την άποστολή χωροταξικών μελετών (MEA:⁹ Mission d'Etudes et Aménagement) και έναν όργανισμό κτηματολογίας (Etablissement Foncier).¹⁰

Στην άρχή της μελέτης μιας καινούργιας πόλης υπάρχει μία μικρή ομάδα από 20-60 άτομα. Η MEA τά χωρίζει σέ 4 ομάδες εργασίας: διοικητικού, προγραμματισμού, ύποδομης και πολεοδομίας. Έκτός αυτών, ό όργανισμός κτηματολογίας (άγορά, άποζημιώσεις, οικόπεδα) καταρτίζεται ή από τό γραφείο κτημα-

8. OREAM: Όργάνωση ανάπτυξης μητροπολιτικών περιοχών.

9. MEA: Άποστολή χωροταξικών μελετών.

10. Etablissement Foncier: Όργανισμός κτηματολογίας.

τολογία της περιοχής Παρισιού (AFTRP) ή από τόν κάθε Δημόσιο οργανισμό (Etablissement Public) ή από τήν DDE.¹¹

Η απόκτηση τών οικοπέδων προϋποθέτει πολλές ενέργειες: Η AFTRP απέκτησε 20.000 εκτάρια σε 6 χρόνια από τά όποια 8.600 προορίζονταν γιά τίς καινούργιες πόλεις. Στη συνέχεια ή MEA άντικαταστάθηκε από μία μόνο δομή (EPA: Etablissement Public d' Aménagement) πού συνεχίζει τίς μελέτες, αγοράζει οικόπεδα μέ τή διαδικασία άπαιλοτριώσης (σύστημα ZAD) χωρίς νά επιδιώκει τήν κερδοσκοπία.

1η φάση: MEA Organisme Foncier

2η φάση: EPA

Η εξέλιξη τής ομάδας χωροταξίας

Η διαμόρφωση τής EPA¹² άρχισε τό 1969-70 σε διάφορες καινούργιες πόλεις. Κυρίως, τό προσωπικό τής MEA άποσπάται από τήν EPA και συμπληρώνεται, διότι ή EPA είναι μία δομή περισσότερο πολύπλοκη, πού οδηγεί σε άισιο τέλος τή συγκρότηση μιάς καινούργιας πόλης 300.000 άτόμων. Η EPA δέν κατασκευάζει κατοικίες, αλλά συνάπτει συμβάσεις μέ φορείς χρηματοδοτήσεως, κρατικούς και ιδιωτικούς. Ο κάθε συμβαλλόμενος είναι ύποχρεωμένος νά εκτελέσει τούς όρους τής συμφωνίας· ή μέν EPA εδθύνεται γιά τόν έξοπλισμό τών πόλεων, και κυρίως τήν ύποδομή, ό δέ χρηματοδότης όφείλει νά σεβαστεί τήν άνειλημμένη ύποχρέωση και τίς κάθε είδους δυσκολίες, όπως καθορίζονται από τόν δημόσιο οργανισμό, ό όποίος είναι ό συντονιστής τού έργου.

Η EPA είναι υπεύθυνη γιά τήν άκριβή και τέλεια άποπεράτωση τής καινούργιας πόλης.

Έξετάζοντας τό θέμα από νομικο-πολιτικής άπόψεως, ή καινούργια πόλη είναι μία πρόκληση, γιατί βρίσκεται σε μία περιοχή πού άνήκει σε 10-20 κοινότητες. Αυτή ή άναπροσαρμογή τού χώρου διπλασιάζεται από μία χρηματική άναπροσαρμογή: Οι κοινότητες δέν μπορούν νά άντεπεξέλθουν στά συμπληρωματικά κονδύλια (έξοδα) γιά τήν κατασκευή τού έξοπλισμού τής καινούργιας πόλης· έτσι, συμπυκνώνονται, αλλά οί νομικές παραδοσιακές φόρμουλες δέν είναι άρκετές.

Αυτές οί φόρμουλες τής συσείρωσης πού χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα είναι τό SIVOM¹³ (Le syndicat intercommunal á vocation multiple). Η άστική περιοχή και ή άστική κοινότητα χρησιμοποιήθηκαν από τίς κοινότητες πού θέλουν νά συνεργαστούν σε όρισμένους τομείς, όπως στήν κατασκευή δρόμων, σε έργα ύποδομής και στήν άστική συσσώρευση τών κοινοτήτων.

Η φόρμουλα τού SIVOM χρησιμοποιήθηκε στό Cergy-Pontoise, Evry και κυρίως στό Saint Quentin, αλλά γιά μικρό χρονικό διάστημα. Τά παραπάνω διέπονται από τό νόμο τού Boscher.

Ο νόμος Boscher (10 Ίουλίου 1970) θεσπίστηκε γιά νά διευκολύνεται ή άστική συσσώρευση. Προσφέρει στίς κοινότητες, πού βρίσκονται στήν περίμετρο τών καινούργιων πόλεων, τρεις δυνατότητες.

1. L' Ensemble Urbain (Τό άστικό σύνολο)

Οί κοινότητες ζητούν παμψηφεί τό έδαφος, πού συμπίπτει μέ τήν περίμετρο τών ΝΠ,¹⁴ νά μπορεί νά άνήκει στήν περίμετρο τής καινούργιας πόλης. Τό συμβούλιο τού άστικού συνόλου (EU) περιλαμβάνει 5 εκπροσώπους τών κοινοτήτων και 4 τού γενικού συμβουλίου τής Νομαρχίας (Conseil Général du Département): περίπτωση Vaudreuil.

2. La Communauté Urbaine (Η άστική κοινότητα)

Οί άρμοδιότητες τών άστικών κοινοτήτων δέν περιορίζονται μόνο μέσα στήν περίμετρο τής πολεοδομικής επιχείρησης, αλλά προεκτείνονται και σε ένα μεγάλο τμήμα, έξω, στά έδάφη τών γύρω κοινοτήτων. Έάν ή Communauté Urbaine λειτουργεί καλά, δημιουργεί, μακροπρόθεσμα, τή συγχώνευση τών κοινοτήτων σε άστικό σύνολο.

3. Le Syndicat Communautaire (Ο κοινοτικός οργανισμός)

Αυτή ή συσσώρευση είναι πιο δύσκολη, γιατί έχει σαν στόχο νά διατηρήσει τήν κοινοτική άυτονομία και ταυτόχρονα τή δυνατότητα δημιουργίας καινούργιας πόλης. Έξω από τήν περίμετρο, κάθε κοινότητα διατηρεί τήν πλήρη άρμοδιότητά της. Στο έσωτερικό, κάθε μία συμμετέχει διά μέσου τού Comité Syndical (άναλογία συμμετοχής σχετική μέ τή σημασία τής κάθε μιάς) στή διαχείριση τής καινούργιας πόλης. Αυτή τή φόρμουλα τήν επικρότησαν 8 πόλεις.

Έχει προβλεφθεί επίσης, μακροπρόθεσμα (max. 25 χρόνια), ή SCA (Syndicat Communautaire d' Aménagement) νά τροποποιηθεί σε Communauté Urbaine.

Ο νόμος Boscher τέθηκε σε έφαρμογή, αλλά προκάλεσε μεγάλη άναστάτωση, έτσι, ώστε νά επέλθουν και άλλες τροποποιήσεις από τά διάφορα πολιτικά κόμματα.

Σήμερα, οί έργασίες στίς καινούργιες πόλεις γίνονται μέ λίγη δυσκολία, σε σχέση μέ τήν EPA, πού άκολουθεί τίς κυβερνητικές άπόψεις [50% τού συμ-

11. DDE: Νομαρχιακή Διεύθυνση έξοπλισμού.

12. EPA: Δημόσιος οργανισμός χωροταξίας.

13. SIVOM: Διακοινοτικός οργανισμός πολλαπλών άποστολών.

14. ΝΠ: Νέες πόλεις.

βουλίου (Conseil d'Administration) εἶναι διορισμένοι ἀνώτεροι κρατικοὶ ὑπάλληλοι. Οἱ περισσότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς SCA¹⁵ ἀνήκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στὴν ἄριστερά (Union de la Gauche).

Αὐτὴ ἡ πολιτικὴ θά ἐπηρεάσει ἰσῶς τὸ μέλλον τῶν καινοῦργων πόλεων.

Παρ' ὅλες τὶς ἀδυναμίες καὶ τὴ χρεοκοπία, πού εἶναι συνέπεια τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐξοπλισμοῦ, οἱ καινοῦργες πόλεις τῆς Γαλλίας βρίσκονται πολὺ κοντὰ στὴν πραγματικότητα. Ἡ κρατικὴ ὑποστήριξη μέχρι τὴν ὁλοκλήρωσή τους εἶναι ἓνα «ἀτού» σπουδαῖο, παρ' ὅλη τὴν οικονομικὴ σύγχρονη ἐξέλιξη.

Πάντως, ἡ δημιουργία τῶν ΝΠ δὲν εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὴ βελτίωση τῶν συνθηκῶν στὶς παλιές πόλεις. Ἡ κριτικὴ πού θεωρεῖ τὶς ΝΠ σάν μερικὰ τουλάχιστον ὑπεύθυνες γιὰ τὸ ὅτι ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν στάσιμες ἢ καὶ νὰ ἐπιδεινώνονται οἱ συνθήκες ζωῆς στὰ κέντρα τῶν παλιῶν πόλεων, στηρίζεται ἰσῶς σὺς ἐξῆς λόγους:

- Οἱ νέες πόλεις συγκεντρώνουν τὴν «ἀφρόκρεμα» τῆς βιομηχανίας, τοὺς πύ νένους, ἐργατικά χέρια, εἰδικευμένα καὶ μὴ, καὶ κυρίως παρουσιάζεται μιὰ ἐνίσχυση στὸν τριτογενὴ τομέα.
- Οἱ νέες πόλεις βοηθοῦν περισσότερο αὐτοὺς πού ἔχουν ἤδη μιὰ δουλειὰ καὶ ὄχι αὐτοὺς πού ἔχουν ἀνάγκη, ὅπως οἱ φτωχοί.
- Βάσει τῆς γενικῆς πολιτικῆς πού ὑφίσταται, στὶς παλιές πόλεις ἀξήθηκε τὸ ποσοστὸ τῶν κατοικῶν πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ κοινωνικὴ ἐνίσχυση, ἐνῶ συγχρόνως μειώθηκαν τὰ ἔσοδα τῶν δήμων καθὼς καὶ οἱ ψυχαγωγικὲς καὶ πολιτιστικὲς δραστηριότητες, μετατρέποντας τὰ κέντρα τῶν παλιῶν πόλεων σὲ κέντρα δευτερεύουσας ἢ ἀνύπαρκτης σημασίας.

διαδικασία δημιουργίας τῶν νέων πόλεων στὴ Γαλλία

Νέες πόλεις ἢ διοργανωμένα προάστια;

Πρὶν ἀπὸ 15 χρόνια, ὅταν λέγαμε νέες πόλεις, δὲν ὑπῆρχε περίπτωση νὰ ἀναφερθοῦμε ποτὲ στὴ Γαλλία. Ἐννοοῦσαμε πάντοτε τὰ πειράματα τῶν ἀγγλικῶν νέων πόλεων, τῆς Σουηδίας, Φινλανδίας, Πολωνίας, Οὐγγαρίας, Ρωσίας, πού ἦσαν ἄπειρα. Ἄλλα συγκροτήματα, ὅπως στὴ Βραζιλία καὶ ἡ Chandigarh στὶς Ἰνδίες, τραβοῦσαν τὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ οἱ λόγοι ἰδρύσεώς τους ἦταν μόνον λόγοι γοητροῦ, τελειῶς διαφορετικοὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν ἄλλων κρατῶν.

Κατόπιν ἡ Γαλλία ἔγινε πρωτοπόρος σ' αὐτὸν τὸν τομέα. Ὑπάρχουν σχέδια γιὰ ἐννέα νέες πόλεις, ἐνῶ ὅλες βρίσκονται στὸ στάδιο ἰδρύσεως. Οἱ πύ προχω-

ρημένες εἶναι τὸ Evry, Cergy-Pontoise, Marne la Vallée, Melin-Senart, Saint Quentin en Yvelines, Vaudreuil l' Isle d'Abau (Lyon), Etang de Berge (Fos Marseille), Lille-Est, ἀπὸ τὶς ὁποῖες πέντε στὴν περιοχὴ Παρισίου καὶ τέσσερες στὴν ὑπόλοιπὴ Γαλλία. Ὅρισμένες μάλιστα ἀπὸ αὐτές εἶναι ἤδη κατοικημένες καὶ ἔχουν πληθυσμὸ 40.000-80.000 κατοίκους.

Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐκτίμηση, ἢ ἡ πρόβλεψη, γιὰ τὴ δημιουργία τῶν νέων πόλεων, ἔχουμε φανερά μιὰ σημαντικὴ ἀλλαγὴ στὴν κλίμακα σχετικὰ μὲ προηγούμενες κατασκευές στὴ Γαλλία καὶ γενικότερα στὴν Εὐρώπη, ἡ ὁποία ἦταν πάντοτε «περιορισμένης ἐκτάσεως», max. 50.000 κάτοικοι συνήθως, μὲ λαϊκές κατοικίες καὶ μὲ ἐλάχιστο, ἂν ὄχι ἀνύπαρκτο, ἐμπόριο. (Sarcelles στὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας της, τὸ 1955).

Οἱ πρώτες ἀγγλικές νέες πόλεις ἦταν τῆς τάξεως τῶν 60.000 κατοικῶν, δηλαδὴ τὸ 1/6 μιᾶς μεσαίας γαλλικῆς νέας πόλης, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς Bordeaux, Toulouse γιὰ τὰ γαλλικὰ δεδομένα ἢ τῆς Πάτρας, Λάρισας γιὰ τὰ ἑλληνικὰ δεδομένα.

Ἡ ὑπάρχουσα κατάσταση πρὶν ἀπὸ τὶς νέες πόλεις

Ἡ καθυστέρηση μεταξὺ τῶν δύο πολέμων, ἡ καταστροφὴ ἀπὸ τὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο καὶ ἡ μεγάλη αὐξηση τῶν γεννησιῶν μετὰ τὸν πόλεμο προκάλεσαν, στὶς ἀρχές τοῦ '50, μιὰ τεράστια ἔλλειψη κατοικιῶν.

Ἡ πολιτικὴ λοιπὸν ἡ ὁποία χαράχτηκε ἀπέβλεπε στὴν παραγωγή κατοικιῶν. Γιὰ νὰ καλύψουν τὴν ἔλλειψη ἔπρεπε νὰ δράσουν γρήγορα, πολλαπλασιάζοντας τὸν ἀριθμὸ τῶν διαμερισμάτων: Ἐπρεπε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά νὰ προφτάσουν τὴν καθυστέρηση μεταξὺ τῶν δύο πολέμων, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὶς δημιουργηθεῖσες ἀνάγκες ἀπὸ τὴν ἀστικοποίηση τῶν μητροπολιτικῶν πόλεων, τὴ δημογραφικὴ αὐξηση, τὴ βιομηχανοποίηση καὶ γενικὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς σημερινῆς Γαλλίας.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι γνωστό: Φάσεις κατασκευῆς, ὅπως αὐτές τῶν «ZUP» (ζὸνὴ χωροταξικῆς προτεραιότητας) ἢ «Grands Ensembles» (μεγάλια συγκροτήματα), συνήθως λαϊκῶν κατοικιῶν, ἀρχισαν νὰ ξεφυτρώνουν παντοῦ. Ἀλλὰ, ὅλα αὐτὰ τὰ προγράμματα ἔπασχαν ἀπὸ ποιότητα κατασκευῆς, ἐξυπηρέτηση, ἀπασχόληση, ἐμπόριο καὶ κοινωνικότητα. Οἱ κατοικίες ἦσαν ἢ τοποθετημένες μακριὰ ἀπὸ τὰ πάρκα δραστηριότητας-ἀπασχόλησης, ἢ σὲ χώρους πού δὲν ὑπῆρχαν ἀπασχόληση, κοινωνικὸς ἢ ἀθλητικὸς ἐξοπλισμὸς ἢ, ἂν ὑπῆρχαν, ἦσαν μηδαμινὰ.

Τοποθετημένα στὴν τύχη, σ' ἐλεύθερα οἰκόπεδα, πολλές φορές ὁμοῦ καὶ σὲ χώρους ἀνθυγιεινούς καὶ ἀκατάλληλους γιὰ ἀνοικοδόμηση, μακριὰ ἀπὸ τὰ ἐμπορικὰ κέντρα καὶ μὲ κακὴ σύνδεση μὲ τὶς ὑπόλοιπες ἀστικές περιοχές, αὐτὰ τὰ προγράμματα δημιουργίας ὄχι μόνον δὲν ἔλυσαν τὰ ὑπάρχοντα προβλήματα, ἀλ-

15. SCA: Κοινωνικὸς ὀργανισμὸς χωροταξίας.

λά δημιουργήσαν πρόσθετα στην υπάρχουσα «αναρχική»¹⁶ αστική αύξηση της κατοικίας».

Αυτή ή πολιτική συνίστατο στη δημιουργία συνοικιών ύπνου ή «πόλεων ύπνου» στην περιφέρεια των νέων πόλεων.

Η κατάσταση αυτή πέρασε από πολλά στάδια εξέλιξης μέχρι να φτάσουμε στη δημιουργία των νέων πόλεων. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις ήταν: Sarcelles, Languedoc, Roussillon, Mirail le Toulouse. Μετάβαση από τη διαδικασία δημιουργίας μεγάλων συγκροτημάτων στις νέες πόλεις, Grands Ensembles-ZUP-ZAC-Villes Nouvelles.

Κατά τη διάρκεια των κατασκευών αυτών, λίγα συγκροτήματα λαϊκών κατοικιών υπήρξαν ενδιαφέροντα, με κοινωνική και πολιτιστική εξυπηρέτηση.

Ποιοί λόγοι ώθησαν τούς υπεύθυνους στην απόφαση δημιουργίας των νέων πόλεων

Οι νέες πόλεις στη Γαλλία δημιουργήθηκαν για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της μεγάλης αστικής συσσωρευσης, ανάγκες που προήλθαν από τη δημογραφική αύξηση, μετανάστευση-βιομηχανοποίηση της περιοχής ή περιοχών.

Αυτός ο επίσημος «όρισμός» δηλώνει με πληρότητα την αιτία απ' όπου ξεκίνησε ή ιδέα για δημιουργία νέων πόλεων· όρισμός, που συμπίπτει και με όρισμένες προηγουμένες διαπιστώσεις, όπως ή ανάγκη για μεγάλους οικισμούς κατοικιών και μεγάλα συγκροτήματα κατοικίας.

Η γοργή και μεγάλη αστική συσσωρευση ήταν ένα φαινόμενο «αυαπόφευκτο», «ανεξέλεγκτο», «διεθνές», και ήταν αδύνατο να σταματήσει.

Μιά τέτοια αύξηση είχε κερδοφόρα αποτελέσματα, διότι ήταν συγχρόνως ή προϋπόθεση, ή συνέπεια και τό σημείο μιάς δυναμικής οικονομίας, ταυτισμένης με την οικονομική ανάπτυξη ολόκληρης της περιοχής και συγχρόνως σχετική με την ανάπτυξη της Γαλλίας. «Τό να ισχυριστεί κανείς ότι μπορεί να σταματήσει τη χωροταξική διάχυση μιάς αστικής περιοχής, είναι τό ίδιο σαν να ισχυρίζεται ότι μπορεί να βάλει φραγμό στην οικονομική ανάπτυξη». Δέν πρέπει, λοιπόν, να ελαττώσουμε τη χωροταξική διάχυση των μεγάλων αστικών κέντρων, αλλά να τά διευθετήσουμε και να τά χωροθετήσουμε. Έτσι, ώστε να τηθεί τέλος σε μιά πολεοδομία, που άποκλήθηκε «αναρχική».

Μιά τέτοια πολεοδομική διαδικασία θέτει τρία προβλήματα, στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους: Τό πρόβλημα της αύξησης που προκύπτει από μιά αθρόομη τη έκτακτη (en tache d'huile)¹⁷ άπροσδιόριστη, ή

όποια προκαλεί διαδοχικά την εξαφάνιση των ελεύθερων χώρων. Αυτή ή εξέλιξη έχει σαν συνέπειες τόν «ύπο-έξοπλισμό» της περιφέρειας γύρω από τά αστικά κέντρα και τη διαδοχική μείωση του χώρου συνδέσεως με τά κέντρα, τά όποία έχουν την τάση να «πνίγονται».

Ο πολλαπλασιασμός των καθημερινών μετακινήσεων, ή συνεχής αύξηση της κυκλοφορίας και ή κερδοσκοπία της γης οδηγούν συχνά στό κέρδος του τριτογενούς τομέα, άπαιτώντας σε πολλές περιπτώσεις τη γενική άναδιοργάνωση, ή όποία θά επιτρέψει στις μεγάλες αστικές συσσωρεύσεις να ασφαλισουν σωστά τις λειτουργίες τους.

Αυτές οι επιχειρήσεις είναι δαπανηρές και βραδύκινητες. Θέλοντας όμως έτσι να επιτύχουμε μιά τοπική άναδιοργάνωση, χωρίς να χτίσουμε στην περιφέρεια, είναι σαν να καταδικάζουμε τις αστικές αυτές συσσωρεύσεις σε συνεχή άναδιοργάνωση. Οι συνέπειες αυτής της κατάστασης είναι έξ ίσου άρνητικές, τόσο στο οικονομικό όσο και στό κοινωνικό επίπεδο. Τά άσκοπα έξοδα, ή αύξηση των τιμών, ή κατάχρηση της ένεργειακής και ό χαμένος χρόνος μειώνουν την αποτελεσματικότητα της παραγωγής και της διαχείρισης σε βάρος της οικονομίας της χώρας. Συγχρόνως, οι συνθήκες ζωής των κατοίκων δέν παύουν να χειροτερεύουν σε σχέση με την αύξηση του βιοτικού επιπέδου. Κούραση, έκνευρισμός, άπομόνωση, περιορισμός της έκλογής και ό ύπο-έξοπλισμός προστίθενται στην άτυσοφαιρική μόλυνση και στη ρύπανση του περιβάλλοντος.

Αυτή ή εξέλιξη εξανάγκασε τούς άρμόδιους να δοϋν την κατάσταση κάτω από ένα άλλο πρίσμα: αύξηση των μεγάλων αστικών κέντρων και καλλιέργεια μιάς στρατηγικής έλέγχου της οικονομικής αύξησης με τη διαδικασία μιάς «όρθολογικής πολεοδομίας». Ένα στοιχείο της στρατηγικής αυτής ήταν, ίσως, ή διαδικασία δημιουργίας των νέων πόλεων.

Οι επίσημοι λόγοι δημιουργίας των νέων πόλεων

Σύμφωνα με την απόφαση των πολεοδομικών χωροτακτών και των πολιτικών άρχηγών της Γαλλίας, αυτές οι νέες πόλεις στόχευαν στό να άναδιοργανώσουν τό χώρο των μεγάλων μητροπόλεων. Έπρεπε να άπομακρύνουν διά μιάς την πραγματική πολεοδομική εικόνα, που είχε δημιουργηθεί στις άπεραντες ελεύθερες εκτάσεις έξ αιτίας της κατασκευής των μεγάλων συγκροτημάτων κατοικιών, σε σχέση με τις δημιουργηθείσες ζώνες που είχαν άστικοποιηθεί.

Αυτές οι πόλεις δέν δημιουργήθηκαν για νά παίξουν ένα ρόλο ψυχαγωγίας και προπονήσεων στις μη

16. Με τόν όρο «αναρχική» έννοείται ή χωρίς κανένα προγραμματισμό αύξηση, αλλά όπουδήποτε και χωρίς καμιά μέλητη, αποτέλεσμα της ανάγκης και της ανεξέλεγκτης κατάστασης που επικρατούσε.

17. Η άπροσδιόριστη αυτή πολεοδομική εξέλιξη στη Γαλλία ή-

ταν τό προϊόν μιάς ανεξέλεγκτης διαδικασίας καταναλώσεως του χώρου που οι Γάλλοι όνόμαζαν laissez-faire ή coup par coup. Η διαδικασία αυτή προέκυψε μετά τόν Α' και Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

«οικονομικῶς ἄνετες περιοχές», οὔτε γιά νά δημιουργήσουν «κάποτε» τίς προϋποθέσεις γιά τήν ἰσορροπία καί τή διοργάνωση ἐνός γαλλικοῦ χώρου. Ἀντίθετα, ἡ ἀνάπτυξη τους θά συμβαδίσει μέ μία ἐνδυνάμωση τῶν διαφοροποιήσεων μεταξύ τῶν περιοχῶν καί ὑπέρ τῶν πῶ ἐνοημένων περιοχῶν.

Οὔτε θά ἀποτελέσουν τίς πόλεις ἀντιστηρίζουσ («Villes d'appui») γιά τήν ἰσορροπία καί ἀνάπτυξη τῶν ἀντιπάλων πόλεων. Βεβαίως, ἐδῶ ὑπάρχουν πολλές σκέψεις, πάντως πῶ σίγουρο εἶναι ὅτι θά δυνάμωσουν τήν περιοχή τοῦ Παρισιοῦ καί θά τό κεντροποιήσουν πῶ πολύ, λόγω τῆς μικρῆς ἀποστάσεώς τους καί τῆς συνδεσῆς τους μέ τό Παρίσι.

Ἀπό τίς ἐννέα νέες πόλεις σέ στάδιο κατασκευῆς, πέντε βρίσκονται στήν περιοχή Παρισιοῦ, μία μέσα στήν περιοχή Rhone-Alpes (Ἄλπεων), μία μέσα στήν περιοχή Nord-pas-de-Calais, μία μέσα στήν περιοχή τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς, καί μία, τέλος, στήν περιοχή Ἄνω Νορμανδίας (Haute Normandie).

Ἐάν τοποθετήσουμε τίς πόλεις αὐτές ἐπάνω σ' ἕνα χάρτη τῆς Γαλλίας, δαπιστώνουμε ὅτι οἱ περιοχές στίς ὁποῖες ἔχουν τοποθετηθεῖ οἱ νέες πόλεις, βρίσκονται ἀνάμεσα στίς πρῶτες ἐξί δυναμικές περιοχές τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους.

Ἐκτός τῆς Λορραίνης (Lorraine), αὐτές οἱ νέες πόλεις ἀναπτύσσονται σέ ἤδη ἀναπτυγμένες περιοχές. Ἡ πῶ δυναμική περιοχή τοῦ Παρισιοῦ, πῶ περιέχει πέντε νέες πόλεις, εἶναι ἡ περιοχή Basse-Seine. Πάντως, μπορούμε νά ποῦμε ὅτι οἱ νέες πόλεις ἐνισχύουν τήν ἐνοῖα τῶν ἀντιπάλων πόλεων ἡ πόλεων ἰσορροπίας, μέσα στό πλαίσιο μιάς στρατηγικῆς, ἡ ὁποία τείνει νά ἐλαττώσει τήν ἀντίθεση μεταξύ Παρισιοῦ καί ἐπαρχίας.

Ἐπί πλέον, οἱ νέες πόλεις ἀναπαράγουν πάλι, μέσα σέ μιά γεωγραφική κλίμακα πῶ περιορισμένη, τήν ὀργάνωση μιάς ἐθνικῆς ἱεραρχικῆς δομῆς, ὑπογραμμίζοντας, σέ πρῶτο πλάνο, ὅτι ἐκεῖνες οἱ ἀστικές πόλεις πῶ κερδίζουν ἀπό τή δημιουργία τῶν νέων πόλεων εἶναι οἱ ἤδη ὑπάρχουσες πόλεις ἰσορροπίας, πῶ βρίσκονται στίς πῶ δυναμικές περιοχές τῆς Γαλλίας.

Μπορούμε, κατά κάποιον τρόπο, νά συμπεράνουμε ὅτι αὐτό ὀφείλεται στήν ἔλλειψη συνεργασίας μεταξύ τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς τῶν νέων πόλεων καί τῆς ἐθνικῆς χωροταξίας, ἡ, χειρότερα ἀκόμα, στήν ἐγκατάλειψη τοῦ σχεδίου γιά τήν ἀνάπτυξη τῶν πῶ ἀδύνατων περιοχῶν. Ἡ ἀπάντηση εἶναι ἀρκετά ἀόριστη. Γιά νά καταλάβουμε τή λογική τῶν πολεοδομῶν-χωροτακτῶν πρέπει νά κάνουμε μιά σύντομη ἀνάλυση τῆς «διεθνούς κατάστασης» καί νά κατασταλάξουμε στήν ἐκλογή τῆς τοποθεσίας καί στή στρατηγική τῶν νέων πόλεων στή Γαλλία.

οἱ ἐννέα νέες πόλεις

Μέσα στόν διεθνή οικονομικό ἀνταγωνισμό ὅπου οἱ εὐρωπαϊκές πόλεις ἀνταγωνίζονται μεταξύ τους, οἱ

μεγάλες ἀστικές πόλεις κατέχουν στρατηγική σημασία.

Τό ἄνοιγμα τῶν συνόρων μέ τήν Κοινή Ἀγορά, ἡ γοργή ἀύξηση τῆς δυτικῆς οικονομίας καί ἡ ἀνάπτυξη τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν ἐξαναγκάζουν τίς κυβερνήσεις ὀλων τῶν κρατῶν νά καιροφυλακτοῦν στόν διεθνή ἀνταγωνισμό μεταξύ τῶν μεγάλων ἀστικῶν πόλεων. Οἱ δυναμικότερες δραστηριότητες συνήθως τοποθετοῦνται στά πλαίσια τῶν ἀστικῶν περιοχῶν πῶ οἱ πολιτικοί τίς κρίνουν προσφορότερες. Ἡ χωροθέτηση μιάς πόλης πρέπει, λοιπόν, πρῶν ἀπό κάθε ἄλλο, νά εἶναι «ἐλκυστική», ἀποδοτική γιά τίς ἐταιρεῖες, τῶν ὁποῶν ὁ ρόλος εἶναι ἀποφασιστικός γιά τήν «εὐημερία» τῆς περιοχῆς καί τῆς χώρας γενικότερα.

Τά κεντρικά γραφεῖα τῶν πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν, οἱ ἐταιρεῖες παραγωγῆς προϊόντων βεραιῆς βιομηχανίας, ἐργαστήρια καί κέντρα ἐρευνῶν ἀποτελοῦν, μαζί μέ τούς διάφορους διεθνείς ὀργανισμούς, δημόσιους ἡ ἰδιωτικοῦς, ἕνα «παιχνίδι» τοῦ ὁποῦο ἡ σημασία ἀπαιτεῖ μιά συνεχή καί ἀξζανόμενη ἐπέμβαση τῆς δημόσιας ἀρχῆς.

Ἡ χωροθέτηση τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων σήμερα συλλαμβάνεται σάν μιά χωροθετική μετάφραση μιάς πολιτικῆς ὑποδοχῆς τῶν ξένων ἐπενδύσεων.

Ἐτσι, ἡ δημιουργία τῶν ἐννέα νέων πόλεων πρέπει νά ἀνταποκρίνεται, κατά κάποιον τρόπο, στήν προσπάθεια τῆς προωθήσεως διεθνῶς τῶν πῶ ἀνταγωνιστικῶν περιοχῶν, στίς ὁποῖες βασίζονται καί οἱ ἐπενδύσεις τῶν ἐθνικῶν καί πολυεθνικῶν συγκροτημάτων.

Ἡ ἀστική περιοχή τοῦ Παρισιοῦ εἶναι λοιπόν ἡ μόνη ἀστική περιοχή, κατάλληλη νά ἀνταγωνισθεῖ ἐπαξίως τίς ἀντίπαλες περιοχές τῆς ΕΟΚ, δηλαδή τοῦ Λονδίνου, τοῦ Ρήνου, τοῦ Randstand τῆς ὀλλανδίας, ἡ τίς ἄλλες εὐρωπαϊκές μητροπόλεις, ὁπως τίς Βρυξέλλες, τό Μόναχο, τό Λονδίνο, τή Ζυρίχη, τή Φρανκφούρτη, τό Μιλάνο κτλ. Ἡ διοικητική κεντροποίηση στή Γαλλία καί ἡ οικονομική κεντροποίηση πῶ συμπίπτει μέ τή διοικητική δίνουν στήν περιοχή τοῦ Παρισιοῦ ἕνα *βάρος-κύρος*, σημαντικό γιά τή ζωῆ τῆς χώρας. Ἡ οικονομική ἀνάπτυξη ἔχει σάν συνέπεια τήν ἐνίσχυση τῆς γραφειοκρατίας.

Μόνο τό συγκρότημα τοῦ Παρισιοῦ μπορεί νά ἀντέξει στόν διεθνή ἀνταγωνισμό, μιλώντας σέ ἐθνική κλίμακα. Καμιά ἐπαρχιακή πόλη δέν ἦταν, οὔτε εἶναι, σέ θέση νά παῖξει, ὁσο τό Παρίσι, σημαντικό ρόλο μητροπόλεως, τόσο στόν εὐρωπαϊκό ὁσο καί στόν διεθνή ἀνταγωνισμό. Μιά πῶση λοιπόν τῆς θέσεως τοῦ Παρισιοῦ θά εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τήν ἐπιτυχία τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν καί στόν οικονομικό τομέα.

Οἱ πέντε νέες πόλεις τῆς περιοχῆς τοῦ Παρισιοῦ παίζουν, ἰσως, στήν ἀναδιοργάνωση αὐτῆς τῆς περιοχῆς, ἕνα ρόλο στρατηγικό.

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τήν περιοχή τῆς Rouen-le Havre. Γιά νά ἀντισταθίσουν τίς «κεντρόφυρες δυνά-

μεις» που δροϋν στην περιοχή αυτή, με κατευθύνσεις από Βορρά προς Νότο και προς Ανατολάς της Γαλλίας, χρειάζονται να δυναμώσουν έναν από τους σπονδυλοφόρους άξονες της γαλλικής άναπτυξης. Ο άξονας της κοιλάδας του Σηκουάνα, συνδεδέμενος με Παρίσι, καταλήγει στη θάλασσα, στο λιμάνι του Havre.

Η νότια πόλη, τό Vaudreuil, ως προς τη σχέση Havre-Paris, θά διευκολύνει την «άποσυμφόρηση» και την αναδιοργάνωση ενός από τους κόμβους του άξονα αυτού.

Η Rouen¹⁸ θά δεχθεί όρισμένες έκτελεστικές λειτουργίες δευτερευουσες ή τριτογενείς, οι όποιες, σε σχέση με τις στενές επαφές που έχει με τό Παρίσι, δέν θά άποτελέσουν μία πραγματική άποκέντρωση άν δέν επιτύχουν μιά όρισμένη «αυτονομία».

Η γοργή άστικοποίηση της περιοχής Basse-Seine θά προικισθεί με τό βιομηχανικό-λιμενικό συγκρότημα του Havre, βασιζόμενη πάνω στην αύξηση της περιοχής του Παρισιού. Τό Vaudreuil¹⁹ λοιπόν άποτελεί τό μείγμα αυτής της άστικοποίησης, επιτρέποντας στο δυναμικό του Παρισιού νά διοχετευθεί μέχρι τη θάλασσα. Τό Lille-Est παίξει επίσης έναν ανάλογο ρόλο με τό Vaudreuil, βασιζόμενο στο λιμάνι και στη βιομηχανία της περιοχής Pas-de-Calais Dunkerque.

Η μητροπολιτική περιοχή της Lille, εκτός από αυτό τό προσόν, διαθέτει και ένα τμήμα πανεπιστημιακού έργαστηρίου, δημιουργώντας επενδύσεις από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, πράγμα που άποτελεί καινοτομία γιά την περιοχή. Αυτό θά ενδύσει και τις πολυεθνικές, αλλά και τις κρατικές όριμες νά δημιουργήσουν από εκεί πόλους ενεργείας. Παράλληλως ύφιστается και ό ανταγωνισμός με τις παραμεθόριες περιοχές του Βελγίου, που ή Γαλλία φοβόταν.

Ο ανταγωνισμός

Ο ανταγωνισμός τών ξένων πόλεων και ή τοποθεσία τους επηρέασαν την έκλογή τοποθεσίας τών νέων γαλλικών πόλεων. Σημαντικές πόλεις ίσορροπίας και άντιστηρίξεις στις παραμεθόριες περιοχές ήσαν άπαράιτητες. Χρειάζονταν λοιπόν πόλεις παραμεθόριες με λιμάνι σε εύρωπαϊκά πλαίσια γιά ν' άντισταθούν στον ανταγωνισμό τών εύρωπαϊκών πόλεων, όπως τό Λονδίνο, ή Άμβέρσα, τό Ρότερνταμ. Συγχρόνως, ένας ισχυρός άστικός πόλος, χρησιμοποιούμενος σαν σταθ-

μός μεταξύ Παρισιού και Βορρά, θά μπορούσε ν' άντισταθεί στην έπιρροή του πόλου Βρυξέλλες-Άμβέρσα. Ο πόλος αυτός, ειδικευμένος στην έρευνα και την έφαρμογή, όπως τό πανεπιστήμιο της Lille, ήταν και είναι ίσως τό έντιστάθμισμα σ' αυτόν τον τόμο.

Συγχρόνως, τό Lille-Est θά επιτρέψει την άνανέωση του παλιού κέντρου της Lille, βοηθώντας τό νά συγκεντρώσει τον τριτογενή τομέα. Η νέα πόλη, στην όποία γίνεται ή έρευνα και ή έφαρμογή, θά δώσει τη δυνατότητα στη Lille νά ένισχυθεί στην περιοχή, αλλά και σε εύρωπαϊκό επίπεδο.

Η νέα πόλη L'Isle d' Abeau, τοποθετημένη στον κυκλοφοριακό άξονα Λυών-Ιταλία, δημιουργήθηκε γιά νά επιτρέψει την ανακαίνιση της λυωνέζικης συσσωρευσης και νά ένισχυσει τον άξονα αυτόν. Κατασκευασμένη κοντά στο νέο αεροδρόμιο του Σατολάς Λυών, ή νέα πόλη πρέπει νά αύξησει την οικονομική δύναμη της βιομηχανικής περιοχής Λυών—St. Etienne—Grenoble, άπέναντι στη δύναμη Zurich—Genève—Bâle και Μιλάνο.

Η δημιουργία της νέας πόλης διαγράφεται συγχρόνως σαν στοιχείο-κλειδί του έθνικού χωροταξικού συστήματος γιά νά γίνει ό κόμβος στον βιομηχανικό άξονα του Ρήνου μέχρι τη Μεσόγειο.

Η L' Isle d' Abeau είναι ή πόλη της ηλεκτρονικής τεχνολογίας γιά ν' άνταποκριθεί στον ανταγωνισμό του Μιλάνο (Ιταλία).

Etang de Berre (Marseille): Είναι τό ίδιο με τη Lille. Δημιουργήθηκε τό σιδηρουργικό γκρουπ (Fos) γιά ν' άντισταθεί στον ανταγωνισμό Γένουας και Βαρκελώνης καθώς και στον ανταγωνισμό με τη Μεσόγειο και τη Βόρεια Άφρική.

Τό λιμάνι της Μασσαλίας και ό συνεχής ανταγωνισμός τών άλλων εύρωπαϊκών λιμανιών καθόρισαν την έκλογή του χώρου. Τό λιμάνι, τά πολλά εργατικά χέρια και ό πληθυσμός θεωρήθηκαν στοιχεία γιά την τοποθέτηση της νέας πόλης Etang de Berre.

Οί έπίσημοι και άνεπίσημοι λόγοι δημιουργίας τών νέων πόλεων στη Γαλλία

Η πολιτική της Γαλλίας, όσον άφορά τις νέες πόλεις, είναι πολύ διαφορετική από την πολιτική τών άλλων εύρωπαϊκών κρατών ως προς τη δημιουργία τών νέων πόλεων, όπως π.χ. της Άγγλίας πριν από 15-20 χρόνια. Στην Άγγλία και στη Σουηδία, ή δημιουργία τών νέων πόλεων στόχευε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην έπίλυση δημογραφικών, στατιστικών και έν γένει κοινωνικών θεμάτων μέσα στον πολεοδομικό πλαίσιο.

Η βιομηχανική διαδικασία δημιουργήσε νέες άνάγκες και την κακή λειτουργία τών κοινωνικών και πολεοδομικών σχέσεων, κυρίως σε κυκλοφορία, κατοικία, έξοπλισμό, κοινωνικο-πνευματικά κέντρα, διδα-

18. Rouen: Είναι μία βιομηχανική πόλη που βρίσκεται 10-20 χλμ. από τό Vaudreuil και την Lille. Άποτελεί δε κατά κάποιον τρόπο μιά εύθύγραμμη συνέχεια του βιομηχανικού κόμβου Παρίσι-Basse-Seine-Vaudreuil-Rouen-Lille-Est-EOK.

19. Στο Vaudreuil, επειδή, πριν από τη δημιουργία της νέας πόλης, ύπήρχε μιά διασπείδη περιοχή, όδθηκε ή εκκάρια έξακρίβωση της άποσφαιρικής μόλυνσης μιάς περιοχής από τη δημιουργία μιάς πόλης. Έτσι, θά είναι ή πρώτη περιοχή γιά την όποια θά έχουμε σωστά και άδιάβλητα στοιχεία από την έπίσης πρώτη παρόμοια έρευνα στον κόσμο γύρω από τό σημαντικό αυτό θέμα.

σκαλία καί ἀναψυχή. Αὐτά τὰ κενά δημιουργήσαν δυσμενέστερες καί ἀστάθειας στούς κυβερνητικούς κύκλους, ἀπ' ὅπου πηγάζει ἡ αἰτία καί ἡ σκέψη γιά τή διαδικασία τῆς σύνθεσης τῶν νέων πόλεων. Στή Γαλλία, ἀντίθετα, ἡ προσοχή συγκεντρώθηκε κυρίως στήν τεχνικο-οικονομική διαχείριση, οἱ δέ ἀστικές περιοχές θεωρήθηκαν σάν σημεῖα ὑποστήριξης τῆς οικονομικῆς ἀνάπτυξης.

Στήν πρώτη περίπτωση ἔγινε προσπάθεια νά ἀναχαιτισθεῖ ἡ αὔξηση τῶν μεγάλων ἀστικῶν συσσωρεύσεων γιά νά λυθοῦν καλύτερα ὀρισμένα κοινωνικά προβλήματα. Στή δεύτερη περίπτωση στόχος ἦταν νά προαχθοῦν οἱ περιοχές μέ τή μέθοδο μιᾶς σωστής χωροθέτησης.

Παρουσιάζοντας σάν φυσική τήν πόλωση (polarisation) τῶν ἀστικῶν περιοχῶν, πρὸς ὄφελος ὀρισμένων ἄλλων, πού θέτει ἔτσι τή Γαλλία σέ θέση ἀνταγωνισμού μέ τίς γύρω εὐρωπαϊκές μητροπόλεις, διαπιστώθηκε ὅτι ἡ μέθοδος αὐτή εἶχε κάποια ἐκλογίκευση. Γιά τοῦς Γάλλους χωροτάκτες-πολεοδόμους, πού ἤθελαν νά ἐλέγξουν τήν αὔξηση τῶν μητροπολιτικῶν ἐκτάσεων καί νά περιορίσουν τή λειτουργία τους, πρὸς ὄφελος ὀρισμένων ἀστικῶν περιοχῶν, εἶναι σάν νά ἀφαίρουσαν τά «ἀτού», τά ὁποῖα κατέχει ἡ μὴ ἀναπτυγμένη περιοχή μέσα στόν διεθνή ἀνταγωνισμό μεταξὺ πόλων «ἀνάπτυξης».

Αὐτή ἡ στρατηγική βασίζεται φυσικά στήν ἐξῆς θέση: Πρέπει νά παραδεχτοῦμε τήν ἀστική συγκεντρωσιμότητα σάν «ἀναπόφευκτο» καί τήν πολιτική τῆς «πόλωσης» καί τίς ἀνισότητες αὔξεσης σάν ἀρχή τῆς διοργάνωσης τοῦ χώρου.

Κανεῖς δέν ἀγνοεῖ ὅτι αὐτά τὰ φαινόμενα δέν ἀπορροῦν ἀπό τήν τεχνική ἀνάγκη ἀλλά οὔτε καί ἀπό τήν παγκόσμια οικονομική κατάσταση. Ἡ ὑπαρξή τους συνδέεται μέ τήν ὑπαρξή ἐνός κοινωνικοῦ συστήματος, μέσα στό ὁποῖο ἡ συγκεντρωσιμότητα τῶν παραγωγικῶν στοιχείων καί ἡ κεντροποίηση τῶν δυνάμεων ὑπακούουν στή λογική τῆς *συσσώρευσης τοῦ κεφαλαίου* (τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος).

Μιά διαφορετική χωροταξία προϋποθέτει ὅτι τὸ κέρδος καί ἡ ἀποδοτικότητα θά πάψουν νά συνιστοῦν τὰ βασικά κριτήρια.

Φτάνοντας, μετά ἀπὸ τίς ἄλλες βιομηχανικές χώρες, στήν καθαυτό μονοπώλιακή φάση, ὁ γαλλικός μετα-καπιταλισμός ὀφείλει νά καθιερώσει μιᾶ ἐντονη κατάσταση, χάρις στήν ἀνακαταδιανομὴ τῶν οικονομικῶν δυνάμεων καί στήν τροποποίησι τῶν ἀνάλογου βάρους, στίς διαφορετικές γεωγραφικές ἐκτάσεις τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί ἰδίως ἐντός τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἡ γαλλική πολιτική τῶν νέων πόλεων δέν ταυτίζεται μέ τήν ἀδιαφορία πρὸς αὐτά τὰ κέρδη στό ἐπίπεδο τῆς ἐθνικῆς χωροταξίας. Πάντως, βάση συλλογισμοῦ ἦταν ἡ εὐρωπαϊκὴ διαδικασία σκέψεως. Δέν ἐπρόκειτο λοιπόν οἱ Γάλλοι νά φθάσουν στή ρύθμιση τοῦ χώρου μέσα στή Γαλλία μέ τὸ κριτήριο τῶν

πρωχῶν-πλουσιῶν γαλλικῶν περιοχῶν, ἀλλά νά προαγάγουν τίς ἤδη προηγημένες περιοχές ἐν ὄψει τοῦ «διεθνοῦς ἀνταγωνισμοῦ». Ἀπέφυγαν λοιπόν τὸ «φρενάρισμα» τῶν ἀστικῶν αὐτῶν κέντρων, ἀλλά τὰ ἐνίσχυσαν περισσότερο, δίνοντάς τους τὴ δυνατότητα νά ἀποτελέσουν πολλοὺς εὐρωπαϊκοῦ συναγωνισμοῦ, διευθετώντας τίς ἐπενδύσεις μέσα στοὺς πιὸ ἀνταγωνιστικούς χώρους.

Ἀντίθετα, μέ τὰ μεγάλα συγκροτήματα κατοικιῶν καί τίς ὑπνοπόλεις, οἱ νέες πόλεις θά εἶναι προικισμένες μέ ἕναν ὁμαδικὸ ἐξοπλισμὸ, ἀρκετὰ δυναμικὸ καί πολὺ ποικίλο, γιά νά μπόρουν νά ἀπατήσουν μιᾶ ὀρισμένη ἀвтоνομία σέ σχέση μέ τὰ κέντρα τῶν μεγάλων ἀστικῶν συσσωρεύσεων. Γιά νά δημιουργηθεῖ ὁμως ἕνας ποικίλος καί σημαντικὸς ἐξοπλισμὸς πρέπει οἱ κάτοικοι νά εἶναι ἀρκετοί, ἔτσι, ὥστε ἡ πυκνοκατοικησιμότητα τῆς νέας αὐτῆς πόλης νά παράσχει τὴ δυνατότητα ἀνεξαρτησίας. Χωρὶς τὸ ἐλάχιστο μιᾶς πελατείας δέν μποροῦν νά ἀποδώσουν οικονομικῶς μαγαζιά, μουτικ, ἐστιατόρια, κέντρα, κτλ. Οἱ βιομηχανεῖς καί οἱ ἐπιχειρήσεις μποροῦν νά ἐγκατασταθοῦν σέ μιᾶ περιοχὴ μόνον ὅταν ὑπάρχει ἕνα μεγάλο ἀνθρώπινο δυναμικὸ, εἰδικευμένον, ἀρκετὰ προλεταριατοποιημένον. Ἐπειδὴ ὅλες αὐτές οἱ λειτουργίες εἶναι συνδεδεμένες μέ ἄλλες δευτερεύουσες, ἡ ἀνάγκη ὑπαρξῆς ἐργατικῶν χεριῶν εἶναι μεγαλύτερη. Αὐτές οἱ ἀνάγκες καί οἱ προϋποθέσεις ἀπαιτοῦν ἀνθρώπους γιά νά ὑπάρξουν καί νά ἐπιτύχουν στό σκοπὸ τους οἱ νέες πόλεις. Αὐτές οἱ ὑποθέσεις δὴδησαν τοὺς Γάλλους πολεοδόμους στό συμπέρασμα ὅτι οἱ νέες πόλεις πρέπει νά ἔχουν ἕνα *minimum* πληθυσμοῦ, 100.000-200.000 κατοίκους, γιά νά ὑπάρξει πιθανότητα ἐπιτυχίας τους, ἐξοπλισμοῦ καί δραστηριοποίησις.

Ἐνας ἄλλος λόγος πού δικαιολογεῖ «ἐπίσημα» αὐτὴ τὴν ἀπόφαση δημιουργίας τους ἦταν ἡ δημογραφικὴ αὔξηση. Πρέπει νά ὑπάρχει ἡ δυνατότητα στίς νέες πόλεις νά ἀπορροφῶν τὴ δημογραφικὴ αὔξηση τῶν γύρω ἀστικῶν κέντρων, διότι χωρὶς τὴν ὑπαρξή τῆς δυνατότητας αὐτῆς θά συμβεῖ ὅτι καί στήν Ἀγγλία μέ τίς *New Towns*, οἱ ὁποῖες δέν μπόρουν νά ἀπορροφῶν τὸν πληθυσμὸ τοῦ Λονδίνου καί δημιουργήθηκαν στοὺς ἐλεύθερους γύρω χώρους συνοικίες μέ συγκροτήματα λαϊκῶν κατοικιῶν, χωρὶς καμιά πολεοδομικὴ διάταξη, «ἀναρχικά» καί σέ βάρος τῶν *New Towns*.

Ἐτσι λοιπόν, οἱ νέες πόλεις πρέπει νά ἔχουν τὴ δυνατότητα ἀπορρόφησης τῆς δημογραφικῆς αὔξεσης καί τὴν ἀποφυγὴ «ἀναρχικῶν συνοικιῶν».

Σήμερα οἱ χωροτάκτες καί οἱ πολεοδόμοι βεβαιώνουν ὅτι ἡ *πολεοδόμησι δέν εἶναι συνώνυμο τῆς πολεοδομίας*, δηλαδή τῆς ποικιλίας, τῶν ἀντιθέσεων καί τῶν συναλλαγῶν. Μόνον τὸ κέντρο κατέχει αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά. Ἡ περιφέρεια τῶν μεγάλων ἀστικῶν συσσωρεύσεων χαρακτηρίζεται ἀπὸ ὁμοιομορφία καί μονολειτουργικότητα.

Ένα προάστιο δεν είναι τίποτα άλλο από το προϊόν μιάς πολεοδομικής ενέργειας που καταλήγει στο «πολεοδομούμενο» (L'urbain). Έδω παρατηρείται η έλλειψη του κέντρου και τής κεντρικότητας.

Γιά νά άποφευθούν αυτά τά κενά έγιναν προσπάθειες νά δημιουργηθούν, στίς νέες πόλεις και άλλοι, πραγματικά άστικά κέντρα, συγκεντρώνοντας τίς διάφορες λειτουργίες και τίς ιδιότητές τους, κατοικίες, εμπόριο, εξοπλισμό, άναψυχή κτλ. Αυτή ή πολιτική είχε σαν άποτέλεσμα νά περιορίσει τίς διαδοχικές μεταναστεύσεις, ευνοώντας τήν αύξηση ψυχαγωγίας του κέντρου, και κυρίως του πρωτεύοντος κέντρου.

Η νέα πόλη είναι πριν από κάθε άλλο «καρδιά» πόλης. Μακριά από τήν ποικιλία των σχεδίων, βρίσκουμε, σαν μιά σταθερή, αυτή τήν ιδέα τής κεντρικοποίησης. «Μιά πόλη άξίζει, ό,τι άξίζει τό κέντρο της». Μιά πόλη που δεν έχει κέντρο είναι προάστιο. Η θεληματική αυτή φιλοδοξία δημιουργίας ενός δυναμικού άστικού κέντρου άποτελεί τό μεγάλο «στοίχημα» των νέων γαλλικών πόλεων. Αυτό σημαίνει ότι τά δημιουργηθέντα νέα κέντρα έρχονται σε συναγωνισμό με τά παλιά άστικά κέντρα; Τίποτε δεν είναι σίγουρο. Αυτά τά κέντρα διαγράφονται μέσα σε μιά ιεραρχία, σε μιά επανάληψη λειτουργιών ή στην καθοδηγητική άπόφαση; Τά πρωτεύοντα κέντρα έχουν πάντα τόν κύριο ρόλο ως προς τήν επιτυχία των νέων πόλεων.

Οι νέες πόλεις δεν δέχονται, λοιπόν, τίς περισσότερες φορές, όλες τίς δραστηριότητες, αλλά τμήματα συμπληρωματικά του δευτερογενούς τομέα, καθώς και λειτουργίες που ανταποκρίνονται στον τριτογενή τομέα, εμπόριο και άλλες κοινωνικο-μορφωτικές λειτουργίες.

Αυτή ή προσαρμογή των λειτουργιών φαίνεται νά άποτελεί άπαραίτητη προϋπόθεση για τή σύνθεση των νέων πόλεων.

Τό Zoning τής Χάρτας των Άθηνών άπορρίπτεται συστηματικά, εκτός από τήν περίπτωση των δραστηριοτήτων εκείνων που άπαιτούν μεγάλους χώρους.

Η «Agora d' Evry» θά συγκεντρώσει κάτω από τήν ίδια στέγη, και σε διάφορα επίπεδα, έναν τεράστιο εξοπλισμό κρατικού και ιδιωτικού χαρακτήρα. Τό όλο έργο του κέντρου θά καλύπτει επιφάνεια 30.000 μ², οργανωμένο γύρω από μιά «πληροφοριακή πλατεία», από όπου θά διακρίνονται όλες οι δραστηριότητες που θά είναι άντιληπτής χάρις σε μιά ιδιόμορφη κατασκευή.

Στό Cergy οι πολυκατοικίες θά δέχονται όρισμένους φοιτητές τής Essac (Πανεπιστήμιο), που είναι τοποθετημένη στην «καρδιά» τής νέας πόλης. Σε άλλες πόλεις διάφορα συγκροτήματα, σχολικά, μορφωτικά, κοινωνικά, θά τοποθετούνται στό κέντρο τής πόλης, ώστε νά υπάρχει μιά έτερογένεια κοινωνική ή δυνατότητα για έναλλαγή κατοικίας, γραφείων, βιοτεχνιών κτλ.

Πάντως, τοποθετώντας όλη τή δύναμη και τήν πα-

ραγωγικότητα στη χωροταξική όριοθέτηση των «κέντρων» των νέων πόλεων, τό κράτος μπορεί και έλέγχει άποτελεσματικά τήν τοποθέτηση των άπαραίτητων για τήν επιτυχία του κέντρου λειτουργιών.

Η άγορά από τό κράτος των κεντρικών χώρων, των εκτάσεων για τή δημιουργία του κέντρου έμποδίζει τήν κτηματολογική κερδοσκοπία νά υπάρξει και έπιτρέπει τή συγκέντρωση των κρατικών επενδύσεων στη δημιουργία του κέντρου αυτού, «της καρδιάς τής πόλης».

Καλά συνδεδεμένες μεταξύ τους και κυρίως με τό κέντρο, μ' ένα σύστημα οδών, σιδηροδρομικό, μοντέρνο (express, metro, aerotrain, autoroutes, κτλ), οι νέες πόλεις δεν άποκλείουν τή δυνατότητα έκμεταλεύσεως αυτής τής προτεραιότητας για τους κατοίκους, που συνδέεται με τή ζωή τους μέσα στο σύστημα των μεγάλων άστικών συσσωρευσεων. Αυτό τό δικτυο μεταφορών, τελειοποιημένο, θέτει ολόκληρο τόν μητροπολιτικό χώρο, μ' όλες τίς δυνατότητες έκλογής που προσφέρει, στη διάθεση των κατοίκων. Στό έξής, χάρη στη συνεχή κινητικότητα στό κέντρο μιάς άστικής περιοχής, ή ύπαρξη ενός πραγματικού κέντρου, μ' όλες τίς έξυπνησεις, δεν θά άποτελεί πλεονέκτημα μιάς μειωψφίας. Τό κοντράστο μεταξύ ενός μοναδικού κέντρου, άρκετά παραστατικού, και μιάς άμορφης και άώνυμης περιφέρειας θά μετριάζεται. Οι κάτοικοι των νέων πόλεων θά είναι «όλοκληρωτικοί» πολίτες.

Πρέπει λοιπόν νά συμπεράνουμε ότι οι νέες γαλλικές πόλεις θά οδηγηθούν σε όριστική διακοπή με τήν άρχή των κοινωνικών καταπίεσεων; Μπορούν νά θέσουν όριστικά τέλος σ' αυτές τίς έσωτερικές διακρίσεις, οι όποιες ενισχύονται μέσα στις μητροπολιτικές εκτάσεις; Μιά άνάλυση, με διαφορετική δομή των νέων πόλεων, έδειξε καθαρά ότι ή άρχή τής ιεραρχίας των χωρών συνεχίζεται, αλλά και έντείνεται.

Οι νέες πόλεις είναι πριν από κάθε άλλο *ένα νέο άστικό κέντρο*, θεσμικό σημείο ενός συνόλου, ενός τομέα κατοικιών, μιάς ζώνης άπασχόλησης και «ανάδημιουργίας», «δραστηριότητας» και «άναπαγωγής»...

Όπως παραδέχονται οι ίδιοι οι χωροτάκτες, τό Zoning συνεχίζει νά έπικρατεί έξω από τά κέντρα. Δεν κάνουμε παρά μιά άναπαγωγή, σε άλλη κλίμακα, του κοντράστου που ύπάρχει μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, δηλαδή του πρωστιακού φαινόμενου.²⁰

«Η δημιουργία των άστικών κέντρων είναι τό μόνο θέμα για τό όποιο ελήφθησαν αύστηρές και σοβαρές άποφάσεις εύθύς εξ άρχής από τό άνώτατο κρατικό επίπεδο και διαρκώς επανεξεταζόταν για τήν κατασκευή και επιτυχία τους».

20. Προσταιτικό φαινόμενο: Η δομή που έχει σαν άποτέλεσμα μιά νέα κοινωνική διάκριση του άστικού πληθυσμού. Οι άνώτατες κοινωνικές τάξεις μένουν στό κέντρο των άστικών περιοχών, κοντά στα κέντρα άποφύσεων, ενώ οι άλλοι μεταναστεύουν στις νέες πόλεις ή στα νέα δημιουργούμενα συγκροτήματα.

Ὅσον ἀφορᾶ τὰ ἄλλα, ἀφέθηκε ἐλευθερία σέ κάθε ομάδα ἐργασίας. Παρ' ὅλες ὁμως τίς προσπάθειες τῶν χωροτακτῶν, σήμερα εἶναι βέβαιο ὅτι τὰ κέντρα τὰ ὁποῖα προβάλλουν οἱ νέες πόλεις δέν θά ἀσκοῦν παρά μόνο δευτερεύοντα ρόλο, θά ἐξακολουθοῦν νά ἐξαρτιῶνται ἀπό τὰ πρωτεύοντα. Πάντως, αὐτά τὰ κέντρα ἀνήκουν σέ κάθε στιγμή στήν «ἡγεμονία» τοῦ πρωτεύοντος κέντρου, τοῦ ὁποῖου συλλέγουν τίς ἀπορριπτόμενες λειτουργίες.

Ἡ πολιτική τῶν νέων πόλεων συμμετέχει ἐν τούτοις σέ μιᾶ ἄλλῃ πολιτική ἢ ὁποῖα συνίσταται στό ξεκαθάρισμα τῶν κέντρων γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ ἐνδυνάμωσή τους.

Πάντως, ὑπάρχει μιᾶ ἀλληλοκάλυψη μεταξύ πρωτεύοντος καί δευτερεύοντος, μεταξύ διευθυντικῶν δραστηριοτήτων, πράγμα πού ἐξηγεῖ τή σημασία πού δόθηκε στά δίκτυα συνδέσεως μέ τό ἐκάστοτε κέντρο.

Ἡ εἰκόνα πού προβάλλεται δέν εἶναι πλέον ἡ εἰκόνα μιᾶς ἰσορροπημένης καί ἀνεξάρτητης κοινότητας, πού διέπεται ἀπό τήν ὑποστήριξη τῶν κατοίκων, ἀλλά, στό μεγαλύτερο μέρος, εἶναι ἡ εἰκόνα ἐνός «American way of life», μέσα στόν ὁποῖο οἱ κάτοικοι πολὺ κινητικά συμμετέχουν σ' ἕναν καταναλωτικό πολιτισμό χάρη στό κυκλοφοριακό σύστημα.

Ἡ ἀναζητούμενη ἐνότητα δέν εἶναι αὐτή τῆς γειτο-

νιάς, τῆς συνοικίας ἢ τῆς ἴδιας τῆς νέας πόλης, ἀλλά ἡ ἐνότητα τοῦ συνόλου τῆς ἀστικής περιοχῆς, πού ἔχει καταστῆ ἀλληλέγγυα ἀπό τόν πολλαπλασιασμό τῆς κινητικότητας τῶν κατοίκων. Ἡ ἀστική ψυχαγωγία δέν ἔχει τίποτα τό ἰδιαίτερο μέ τή «δημιουργηθεῖσα» κοινωνική ζωή, χωρίς τή ζωτικότητα τῶν κοινωνικῶν σχέσεων.

Ἡ καθημερινή ζωή τῶν κατοίκων τῶν νέων πόλεων μένει ὀριοθετημένη ἀπό τίς δυνάμεις ἀποφάσεων πού εἶναι τοποθετημένες στό πρωτεύον κέντρο, δηλαδή, στήν κατευθυνόμενη κεντρικοποίηση, τῆς ὁποίας ἡ θέση ἐξουσιάζει τίς μητροπολιτικές ἐκτάσεις πού ἀρχισαν νά μεταβάλλονται σ' αὐτό πού πολλοί ὀνομάζουν «περιοχή φερμών».

Δημιουργήθηκαν λοιπόν ἑλκυστικά καί σύγχρονα κέντρα γιά νά ἐξαφανιστεῖ τό φαινόμενο τοῦ προαστίου· ἀντιθέτως, ὁμως, τὰ νέα αὐτά κέντρα στή Γαλλία δίνουν μιᾶ νέα ἐμφαση ἀκριβῶς στό φαινόμενο αὐτό. Δηλαδή, ἡ πολιτική ἢ ὁποῖα ἀκολουθεῖται νομίζουμε ὅτι τείνει σέ μιᾶ ποσοτική βελτίωση τῶν κέντρων, χωρίς βασικές καί κοινωνικές ἀλλαγές.

Ἐάν μπορεῖ νά ἰσχυρίζεται κανεῖς ὅτι αὐτή ἡ πολιτική παρουσιάζει κάτι τό νέο στόν πολεοδομικό τομέα, ὡστόσο, δέν εἶναι τίποτα τό νέο, στήν πραγματικότητα, ἐκτός ἴσως ἀπό ἕνα νέο μοντέλο «προαστικοποίησης».